

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 13690

Tarih : 29-09-2025

33783

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın İçişleri Bakanı Sayın Ali YERLİKAYA tarafından Anayasa'nın 98. ve TBMM İçtüzüğü'nün 96. ve 99. maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Sümeyye BOZ
Muş Milletvekili

Basına yansıyan haberlere göre, Diyarbakır'ın Lice ilçesine bağlı Kürtçe ismi Çeme Elika Türkçe ise Birlik kırsal mahallesinde bulunan YJA Star üyesi Azize Önkol (Dicle Avasın) ile HPG üyesi Rojhat Önkol (Laşer Çem) kardeşlerin mezar taşları jandarma tarafından yıkılmak istenmiştir. Aileye, İçişleri Bakanlığı talimatı olduğu belirtilmiş ve “ya siz kaldırın ya biz kaldıracamız” denilerek baskı yapılmıştır. Bunun üzerine aile, kendi rızası dışında mezar taşını kaldırmak zorunda kalmıştır.

Gömülme hakkı ve ölüye saygı, hem ulusal hem de uluslararası hukukta güvence altındadır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 17. maddesi, herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma hakkını teminat altına alırken; 24. ve 25. maddeler, inanç ve düşünce özgürlüğünü güvenceye alır. Bu kapsamda bireylerin ölümlerini dini, kültürel ve toplumsal değerlerine uygun şekilde gömme ve mezarlarına sahip çıkma hakkı anayasal güvence altındadır.

Ayrıca, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesi aile hayatına saygıyı; 9. maddesi düşünce, vicdan ve din özgürlüğünü düzenler. Gömülme hakkı ve mezarlara saygı da bu maddelerle doğrudan ilişkilidir. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'de de benzer hükümler yer almaktadır. Dolayısıyla mezarlara yönelik müdahaleler yalnızca ulusal hukuka değil, uluslararası yükümlülüklerle de aykırıdır.

Mezar taşlarının zorla kaldırılması, ailelerin acısını derinleştirmekte ve kültürel değerleri hedef alarak toplumsal barışa zarar vermektedir. Demokratik bir toplumda devletin görevi, yurttaşların acılarını büyütecek uygulamalardan kaçınmak, aksine toplumsal barışı ve halkların birlikte yaşam iradesini güçlendirmektir. Özellikle bugün, ülkede yeniden tartışılmakta ve toplumun gündeminde olan demokratik barış süreci açısından, bu tür uygulamalar barış umutlarını zedelemekte ve toplumsal güveni sarsmaktadır. Mezarların ve ölümlerin hatırasına saygı göstermek, yalnızca hukuki bir yükümlülük değil, aynı zamanda kalıcı toplumsal barışın tesis edilmesi için de zorunluluktur.

Bu bağlamda:

1. Lice'nin Birlik kırsalında YJA Star üyesi Azize Önkol ve HPG üyesi Rojhat Önkol'un mezar taşlarının kaldırılması için İçişleri Bakanlığı tarafından talimat verildiği iddiası doğru mudur?
2. Askerlerin mezarlığa gelerek aileye "ya siz kaldırın ya biz kaldıracamız" dediği doğru mudur? Doğru ise bu uygulamanın yasal dayanağı nedir?
3. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ve tarafı olunan uluslararası sözleşmeler, gömülme hakkı ve ölüye saygıyı güvence altına almışken; mezarlara yönelik bu tür müdahaleler hangi gerekçeyle yapılmaktadır?
4. Mezarlara müdahale edilmesinin toplumsal barışa zarar verdiği açıktır. Bakanlığınız bu uygulamaları demokratik barış süreci açısından nasıl değerlendirmektedir?
5. Bu tür uygulamaların tekrar etmemesi ve ailelerin gömülme hakkının güvence altına alınması için Bakanlığınızın bir düzenleme ya da denetim mekanizması oluşturma planı var mıdır?
6. Mezar taşlarının kaldırılmasına sebep olan kamu görevlileri hakkında herhangi bir idari veya adli soruşturma başlatılmış mıdır?